

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi w połowie każdego miesiąca.

Redaktor

Dr. Zygmunt Gargas.

Redakcyja i Administracyja

Lwów, ulica Lelewela 1. 5.

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Józef Kusz: Fundusze do obrotu u kas oszczędności. — Sprawozdanie Wydziału Związku galicyjskich Kas oszczędności z czynności za rok 1901. — Notatki. — Ohwieszczenie. — Ruch wkładek za maj 1905. — Inseraty. — Bilanse Galicyjskich kas oszczędności.

Fundusze do obrotu u Kas oszczędności.

(Ciąg dalszy.)

Termina wypowiedzeń bywają ustanawiane i często szczęśliwie stosowane, ale i tu przepis bywa nieraz obchodzony, a kasa również dziś nie posiada na to, zawsze dostatecznej rady, zwłaszcza przy rozdrobnieniu kwot na liczne książeczki i różne nazwy. Nie da się atoli zaprzeczyć, że w normalnej gospodarce każdej kasy oszczędności, wypowiedzanie wkładek ma swoje znaczenie.

Miałoby ono w nadzwyczajnych wypadkach swój wielki walor, gdyby inne silniejsze powody nie kazały nie raz nie brać względu, na prawo żądania wypowiedzenia. Rację prawa wypowiedzania obustronnego najlepiej postawił regulatyw z r. 1844. Mimo to wypowiedzania ze strony kas są w praktyce więcej jak rzadkością. Zdaje się, same kasy uważają tę broń w danym wypadku za przestarzałą lub nieodpowiednią. W warunkach obecnych zastąpiły one tę broń, odpowiednią do celu niższą procentu od wkładek, i nią się posługują wcale skutecznie.

Zwyczaj procentu służy również instytucjom, jednak w przeciwnym kierunku.

Oprocentowanie w kasach mamy dziś dniowe, półmiesięczne, całomiesięczne; czy inne rodzaje istnieją przypuszczam jednak nie twierdząc.

Kapitalizowanie jest zwykle półroczne, chociaż pojawiły się już projekta całorocznego kapitalizowania ze względu na opłatę podatku rentowego od wkładek, którym obłożyła najnowsza ustawa podatkowa procenta od wkładek, czy kapitalizowane, czy gotówką wypłacone. Względem na intencje norm, nowa ustawa podatkowa nie miała, ani względu na wysokość wkładek. Wpływały tu widocznie motywa techniczno-rachunkowej natury, że tak te intencje norm pogwałcono, i że ducha oszczędności i u najuboższego z zapoznawaniem socjalno-politycznego celu ustawy obłożono podat-

kiem. A kiedy ustawa podatkowa zamierzała trafić podatkiem dochód, a więc korzystającego t. j. wierzyciela stosunki silniejsze od ustawy zmusiły kasy ciężar ten przyjąć na siebie, i ustawa w ten sposób trafiła dłużnika, dając wymowne świadectwo, jak nieraz fatalnie rozchodzą się intencje ustawodawcy ze stosunkami faktycznymi i ich wpływami.

Przy tej sposobności stwierdzić trzeba, że dziś tak zwana polityka procentowa u kas t. j. szczęśliwe zręczne dostosowanie się do ogólnych warunków targu pieniężnego w połączeniu z intencją przez normy postanowioną, nie jest tak prostą i żądnego namysłu nie wynagajającą sprawą, jakby się to na pierwszy rzut oka wydawać mogło. Niezręcznie, bez rozwagi, bez ostrożności i bez znajomości właściwych danych, ustanowienia zmian w oprocentowaniu wkładek oraz lokacyi, bardzo przykrymi często skutkami pouczy wkrótce każdy zakład, dopuszczający się podobnej niezręczności, że postąpił nieodpowiednio i zmusi go do ponownej zmiany.

Nie można zapominać o tem również, że książeczki wkładowe dzisiaj przybrały wybitny praktyczny charakter waloru na okaziciela wypłatnego każdemu, jeżeli nie wstrzymuje wypłaty specjalne zastrzeżenie, czy dobrowolne, czy w drodze sądowej uzyskane.

Nietrudno dziś w każdym wielkiem mieście spotkać się z osobą, w której rękę można znaleźć zgromadzone książeczki przeróżnych kas oszczędności. Przenoszenie się osób z miejsca na miejsce dzisiaj jest również bardzo powszechnem zjawiskiem. Z posiadaniem atoli różnych książeczek w jednym rękę, również z przenoszeniem się na inne miejsce zamieszkania, trac już każda osoba to — czego chciała norma z r. 1844. t. j. odkładanie i podejmowanie wkładek bez trudności i straty czasu a dodajmy i bez kosztów.

Stosunki przeto praktyczne domagają się tego co Niemcy nazywają: „Freizügigkeit der Sparbüchse“ t. j. możliwości zrealizowania, czy składania w każdej kasie pieniędzy na swój rachunek. Urządzenie to wymagałoby atoli wprawdzie wielu danych

między kasami, któreby wprowadzenie go wyprze-
dzić musiały.

Dziś jednak trudno przewidzieć, czy i kiedy
myśl ta się zrealizuje.

Również zamiarowi ustawy, aby podać sposo-
bność każdemu do pewnego przechowania oszczęd-
ności drogą kas oszczędności pomogłaby bardzo
instytucja t. z. „Sammelstellen“ i Sparmarkte t. j.
prawo zakładania pewnego rodzaju filii i wydawa-
nia marek oszczędności, na bardzo drobne kwoty,
czyli umożliwienie odkładania i najuboższemu.

Jednak i ta myśl niewiadomo czy i kiedy
wejdzie u nas w życie.

Są poważne przeszkody, stojące tym pragnie-
niom kas w drodze. przedewszystkiem brak potrze-
bnej organizacji kas między sobą, na zewnątrz
zaś brak prawie wszelkiego wspólnego działania.
Nie najmniejszą przeszkodą będzie i to, że rząd
przez swoją już gotową organizację pocztową po-
wołał do życia kasę oszczędności pocztową, która
dysponuje tysiącami filii — i posiada w markach
pocztowych gotowy materiał na t. z. Sparmarken.

Współkonkurent ten nie tylko na tym punkcie
ubił kasy oszczędności, ale i na punkcie podatku
rentowego od wkładek dotyczy zaś jego jest taka,
że trudno mu będzie dotrzymać placu, mimo że
kwestye podniesione, coraz żywiej prywatnym ka-
som oszczędności i ogółowi uczuć się dają.

Myśl ustawy, by kasy służyły podtrzymywaniu
zmysłu oszczędności i i zachęcały do niego, by przeto
ponad normalne oprocentowanie pewnym wkładkom
przyznawały premie pewne — rozwinięta wedle usta-
wy — stałaby się wnet polem spekulacji na tę
premię, a pośrednio pewnego nadużycia, przeciw
temu nadużyciu byłoby trudno kasom reagować
skutecznie, bez całego aparatu kontrolnego, to zna-
czy jak w niejednym, tak i w tem byłyby one
bezsilne. Wołały one przeto zaufać w tym wypadku
swemu doświadczeniu, i pójść jedynie za zamiarem
ustawy, ale go w życie wprowadzić wedle swego
doświadczenia.

Zamknięte książeczki kas oszczędności, (Ge-
sperrte Einlagen) których wariantem do pewnego
stopnia są książeczki, na jedno konto w dwóch
egzemplarzach do dwóch rak wydawane, a których
zrealizowanie nastąpić może, gdy się oba egzem-
plarze zgodnie w rękę kasy znajdą, książeczki da-
lej z najrozmaitszemi, zastrzeżeniami wiążącymi
wpłatę i t. p. są do pewnego stopnia wynikiem
tej myśli.

Specjalnie atoli zamiar ten powołał do życia
u kas instytucje zaopatrzenia na starość w pew-
nym przynajmniej rodzaju t. z. „Alterparkassen“,
dalej książeczki rentowe t. z. spółek rocznych t. j.
rodzaj ubezpieczenia na dożycie w obu wypadkach
kasy placą wkładkom jednego rodzaju procent
zwykły a nadto wysokie premie t. j. nadzwyczajny
procent który często sięga daleko po za normalną
stopę procentową. Są to kreacje nie u nas powstałe
do życia, a jednak godne naśladowania i wprowa-
dzenia. Swego czasu „Dobrobyt“ o nich szerzej pisał.
dlatego tu bliższe omówienie ich pomijam. Z obrotu
mają kasy zysk brutto. Zysk ten pozwala oprocento-
wać wkładki w całości, odpowiednio do stóp po-
stanowionych. Zysk ten w dalszem następstwie
bywa używany na płacenie premii od pewnego
rodzaju wkładek, składanych przedewszystkiem
przez ludzi pracy cięższej jak to wyżej widzieliśmy.
Następnie służy ten zysk na opłatę kosztów utrzy-

mania oraz zwroty wydatków poniesionych przy
puszczaniu w ruch kasy.

Zgodnie z ustawą starają się kasy oszczędno-
ści o koszty zarządu jak najmniejsze. Aby kasy
odpowiedziały i wymogom zarządu dobrego i do-
brej kontroli, jak tego ustawa wymaga, a wreszcie
wymogowi załatwienia interesów w kasie bez tru-
dności i straty czasu, o ile to wszystko w ramach
taniaści pomieścić się da, stało się prawie regułą,
że koszt administracyi normalnej po kasach jest
niski bardzo i wynosi tyle — ile konieczność tylko
wymaga. Wyjątki wytłomaczalne mogą być w dwo-
jakim kierunku t. j. że kosta mogą być wyższe
i niższe nad regułę. Wtedy atoli zawsze da się
wskazać w czem tkwi źródło, i czem się zwiększa
koszt, lub dlaczego jest mniejszy od reguły.

Tu wchodzi rozmaite czynniki w grę z któ-
rych wszystkie muszą być rozważone i porównane,
aby w świetle rzeczywistości widzieć właściwą sy-
tuację instytucyi

Nie zaważdzi wreszcie tu dodać, że nowa usta-
wa podatkowa przyczyniła się w wysokim stopniu
do zwiększenia wydatku na podatki rządowe, a więc
do zwiększenia kosztów w ogóle.

W ten sposób doszliśmy w praktyce do pun-
ktu, od którego zaczyna się t. zw. czysty zysk kasy.
To bowiem dopiero, co po pokryciu wymienionych
zobowiązań i potrzeb kasy pozostanie stanowi czy-
sty zysk kasy.

Zysk czysty kasy w praktyce służy fundowa-
niu rezerw, zasilaniu datkami celów humanitarnych
lub powszechnie pożytecznych, wreszcie renumero-
waniu sił zajętych stale w zarządzie kas, które
jednak nie są płatne stale, lub renumerowaniu prac
nadzwyczajnych dla instytucyi, a które z tytułu
nakładu pracy i z tytułu nakładu czasu wynagro-
dzić zmusza prosta słusność.

Dzisiaj w ogóle już znacznymi kwotami zasi-
lają kasy najróżnorodniejsze cele humanitarne lub
powszechnie pożyteczne. Dobroczynność ta dziś
jest pojmowana jako obowiązek kas oszczędności
w ośm ogółu. Cele powszechnie pożyteczne popie-
rane przez kasy z fazy drobnych datków, zaczynają
przechodzić w fazę większych i wielkich kreacji
o charakterze socyalnym daleko większej wartości
jak datki drobne.

Co do rezerw wreszcie kasy, rozwinęły się
w rezerwy tak zwane ogólne i specjalne t. j. prze-
znaczone na pokrywanie szczegółowo oznaczonych
strat. Mają one ogółem przedewszystkiem za cel,
zabezpieczenie wkładek, dalej ewentualnie ulżenie
ciężaru gminom, powiatom etc. które je zakładały
w wypadku rozwiązania kasy. Nie można atoli
przyklasnąć gminom, powiatom, etc., które zakła-
dają kasy z zamiarem wytworzenia z nich prasy
na wytłaczanie dochodów dla opędzenia wydatków
bieżących gminy. Rezerwy ogólne dzisiaj są dwo-
jakie, a to za wpływem nowej ustawy podatkowej
t. j. zebrane za dawnej ustawy i nowej. Różnica
między nimi znaczna, pisał o tem „Dobrobyt“
szczegółowo już pierwej, więc wolnym się czuję,
od specyfikowania tej różnicy tutaj, której konkre-
tnej i drastycznej wyraz dała w zamknięciu za rok
1903 kasa oszczędności w Insbrucku.

Do rezerw specjalnych zalicza się dziś jedy-
nie prawie rezerwę przeznaczoną na pokrywanie
strat z kursu papierów wartościowych, a fundowaną
ze zwyczaj kursu. Inne w praktyce napotymane
lubo wyglądają na specjalne rezerwy, jednak zwy-

kle nie są traktowane jako takie zwłaszcza przez władze podatkowe. Bywają to rezerwy na straty wekslowe, rezerwy zakładów zastawniczych, rezerwy podatkowe i t. p. O osobnym celu są rezerwy przeznaczone na wypełnienie zobowiązań wobec sił pracujących w kasach w razie niezdolności tychże do pracy, zwane zwykle funduszami emerytalnymi, pozato trafiają się jeszcze i inne rezerwy różnie nazywane, odpowiednio dla celów, którym służą — Czasem przybierają one nawet charakter fundacyi.

Rezerwy te wszystkie przynoszą znowu dochód, który ływa rozmaicie używany; odpowiednio atoli do założenia zwykle. Często nim narasta rezerwa z której pochodzi, a często bywa inaczej.

Odnosnie do tajemnicy obowiązującej dla wkładek jedynie ustawa nowa podatkowa ją zagwarantowała, norma obowiązująca tę sprawę przemileża, lubo tajemnica taka stanowi ważną i integralną część bezpieczeństwa wkładki, które ustawa zamierzyła.

Krótko streszczając się ogółu zjawisk na polu tematu norma obowiązująca nie obejmuje rzeczywistość ją prześcignęła, o co zresztą winić jej bardzo nie można. Ma ona mimo to dane w sobie — które instytucjom tym pozwoliły na rozrost wielki interesu wkładkowego.

W braku wyraźnej normy muszą obchodzić się instytucye tymi przepisami, jakie są — posługując się nadto specjalnymi zarządzeniami władz, które się sporadycznie w drobniejszych kwestyach pojawiają — domniemaniami, interpretacyami — analogiami więcej lub mniej trafieniami i więcej lub mniej korzystnemi.

Objawszy raz ostatni okiem praktykę i przepisy z dziedziny tematu, to znaczy z dziedziny traktującej o wkładkach i ich oprocentowaniu, trudno nie dojrzeć że dzieła się one wcale wyraźnie — na przepisy ustanawiające i zakreślające przestrzeń po której kasom w tym kierunku poruszają się swobodnie i przepisy ustanawiające mniejsze i małe porządki na tej przestrzeni. Ustawa rzuciła popod te przepisy fundament trwały, fundament gwarancyi ze strony komun urządzających kasy, i na tym fundamencie kasy znalazły odpowiedni i silny grunt do rozwinięcia się.

Dodać zaś trzeba, że przepisy o przestrzeni, o której wyżej wspomnieliśmy — są zakroju śmiałego — nie znać w nich trwożliwości i obawy — pochodzą z ręki śmiałej, jakby pewnej tego — że, co robi — robi dobrze i zna się na tem.

Inaczej już wyglądają przepisy — o mniejszych i małych porządkach. Te są natury wiele twożliwszej. One powstały daleko później w szczegółach, aniżeli ogólny śmiały pierwotny rzut ustawy.

Przekonania ogółu w tych mniejszych właśnie przepisach widzą wcale liczne niedogodności i stąd pochodzi, że ogół chcąc korzystać z instytucji kas oszczędności wedle swego przekonania, nieraz szuka dróg które wprost sprzeciwiają się specjalnym przepisom niektórym. Dalej trzeba stwierdzić, że instytucye o ile do ducha i intencji norm się zbliżają — przez usuwanie możliwe wszelkich trudności, dla ogółu w lokowaniu oszczędności, oraz w wypłacie wkładek bez trudności i straty czasu — tem samem pomagają tak panującym stosunkom, jak i panującemu przekonaniu w obchodzeniu szczegółowych pewnych przepisów i ostrożności normą dyktowanych, bez intencji pomagania atoli.

Z czego wynikałoby, że musi być pewna sprzecznosc, między częścią przepisów śmielszą a resztą ostrożności normy. Jedno drugiemu coś zawadza, a właściwie jedno drugie przynajmniej w części zdaje się wykluczać.

Dodać zaś trzeba, że stosunki obecne i przekonania ogółu, są w tym wypadku silniejsze, aniżeli zarządy kas, któreby ściśle chciały się postawić na gruncie normy w całości. Instytucya postawiona w dzisiejszych czasach w tym przedmiocie na gruncie normy w całości i dosłownie, wobec innych instytucji dziś istniejących — a nadto wobec warunków — w jakich ruch finansowy się obraca — z góry miałyby w sobie zarodek wielkiego niedomagania co najmniej.

Z tego zaś wszystkiego wynika jasno, że sytuacja kas, łącząc w sobie mimo wszystko i intencje zasadnicze norm i wymogi dzisiejszych stosunków, wcale nie jest łatwą, i kasy chcąc odpowiedzieć i jednemu i drugiemu — wymagają dziś w kierownictwie doświadczenia na właściwym polu naprawdę dojrzałego. Wbrew i nie wbrew zamiarom normy, wyrosły w każdym razie kasy oszczędności pod wpływem czasu i stosunków na co innego, aniżeli je pierwotnie rozumiano.

Tkwiąc głęboko w organizmie społecznym, stały się one dzisiaj w typach więcej rozwiniętych zwłaszcza co do urządzenia i prowadzenia bardzo skomplikowanem gospodarstwem finansowem. Na jednej szali tego gospodarstwa zawsze trzeba mieć wszystko w pogotowiu to, co mogą dać dla celów tego gospodarstwa i dla jego korzyści passywa i aktywa interesu — tak aby zaspokoić drugą szalę we wszelkich potrzebach tychże samych aktywów i passywów — a przytem utrzymać cały interes zawsze w zupełnej równowadze. Z gotowizną odpowiednią pod ręką celowo zbieraną i regulowaną wyrównującą wszystko zawsze gładko, musi się wszędzie dojrzeć właściwej korzyści interesu, z niego nie uronić, z obrotu fundować rezerwy, wśród coraz trudniejszej konkurencji — a nie zapominać nigdy jakiemu właściwie celowi się służy — jakie się ma zadanie i do czego się dąży. Wszystko to wśród pracy fali żywego interesu ogółu, który nie odznaczał się nigdy cierpliwością, wyrozumiałością i zawsze dbał tylko o siebie, z jedyną podporą i oparciem pewnem w normie reprezentującej czas zawsze miniony, którą aby się należycie posłużyć trzeba jej także umieć zażyć i mieć po temu właściwe doświadczenie. I stąd organizm i twarz każdej instytucji są inne mimo podobieństwa zasadniczych rysów i ustawy tej samej dla wszystkich.

W dodatku do tego za wpływem normy i stosunków stały się dziś kasy synonimem bezpieczeństwa i mają w ogóle markę absolutnej pewności. Ponadto przepisy normy wyposażyły kasy cechą zupełnej bezinteresowności. Kasy nie gonią za zyskiem. Zysk wreszcie i rozdział jego obdarzył je sympatją powszechną. To bezpieczeństwo to nie gonienie za zyskiem a wreszcie sympatya, jaką kasy zdobyły, stanowią razem pewne nieuchwytne inponderabilia, które z normy wynikły, a działając na ogół, zrobiły w części znacznej może kasy takimi jakie są i przeciw czemu opór jeżeli nie niemożliwy to bardzo trudny.

A chociaż widzieć to wszystko musiano — we właściwej drodze ustawowej, nawet nie starano się temu wszystkiemu zapobiedz, widocznie pod wpływem siły stosunków, nieodparcie w opisanym kierunku działającej. Trzeba dodać, iż dziś każda

taka akcja byłaby nie tylko bardzo spóźniona — ale wprost szkodliwa i niebezpieczna

Norma dzisiejsza chciałoby się prawie powiedzieć w przepisach o wkładkach i w intencji swojej co do nich pozwala po prostu zastosować się o tyle do szczegółów, o ile widzi się korzyść w zastosowaniu się do nich i przeciwnie. Dostyc też wiele przemawia za przypuszczeniem, że nie byłoby bardzo łatwym zadaniem skreślenie normy nowej, któraby na punkcie wkładek dziś widoczne już sprzeczności normy obowiązującej szczęśliwie usunęła z jednej strony z drugiej zaś kasy postawiła tak, jak je się dzisiaj widzi i dała im to, czego im jeszcze brakuje.

Nawiązując wreszcie część niniejszą z częścią pierwszą na zakończenie chciałbym zwrócić uwagę na jedną jeszcze okoliczność, to jest różnicę przepisów obowiązujących u wkładek a przepisów u lokacyj. Przepisy co do lokacyj są natury surowo zakazującej i obejmują ściśle zakresloną przestrzeń poza którą nie wolno pójść kasom ani o krok, nie tylko w rzeczy samej ale i we formie rzeczy.

Nie są one takimi w stosunku do wkładek. Owszem dają one tu wiele przestrzeni i powietrza a przez to i swobody w ruchu. I stąd to przy wiadomych gwarancjach nie tylko zdaje się pochodzi ten rozrost interesu wkładowego u kas oszczędności, który skłonił i rząd do utworzenia własnej kasy oszczędności, ale wynikał stąd do pewnego stopnia także rozdźwięk i dysproporcja między możliwością lokowania pieniędzy w kasach na wkładki z łatwością i bez utrudnień a możliwością korzystnego ulokowania dalszego tych pieniędzy przez kasy.

(Dok. nast.) *Józef Kusz,*

Sprawozdanie

Wydziału Związku galicyjskich kas oszczędności z czynności za rok 1904.

(Dokończenie).

Kończąc tę, arcyniemłą dygresyę, podyktowaną jednakże z jednej strony względami na interesy kas oszczędności, z drugiej zaś strony względami na ekonomiczne interesa kraju, zwracamy uwagę kas oszczędności na niebezpieczeństwa, połączone z okredytowaniem tych stowarzyszeń, które jak to wykazało sprawozdanie Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za r. 1900.

1.) wyróżniają się szkodliwą odrębnością rasowo-wyznaniową;

2.) uprawiają lichwę i wyzysk pod osłoną liberalnej ustawy z r. 1873;

3.) szerzą niemieczyznę w kraju przez postępowanie się językiem niemieckim w słowie piśmie i druku, a wreszcie co najważniejsze najczęściej

4.) usuwają się z pod kontroli publicznej. Fakt jest statystyką udowodnionym, że po kilku latach operacyi takiego stowarzyszenia w pewnej okolicy, ludność kompletnie ubożeje. a związek przyczynowy pomiędzy ubóstwem, a ilością stowarzyszenia tej właśnie kategorii jest aż nadto widoczny.

Drugą plagą która obsiadła jak szarańcza nasze kasy oszczędności, są tak zwani eskonterzy. Są to zawodowi pośrednicy między potrzebującymi kredytu, a szukającymi lokacyi, którzy zazwyczaj bez jakiegokolwiek ze swej strony ryzyka eskontu-

ją w instytucjach weksli osób udających się do nich o kredyt względnie o wyrobienie kredytu w instytucyi. Winą powstania tego gatunku ludzi w odniesieniu do kas oszczędności, jest statut wzorowy, który powiada z §. 25 lit. 5. że fundusze kasy oszczędności mogą być użyte: „na eskontowanie i reeskontowanie weksli, zaopatrzone w trzy, jako pewne uznane podpisy“ Znaczy to, że kasa oszczędności, może uprawiać skup weksli, a zatem eskontować weksle, za które już waluta wypłaconą została i przeciw takiemu pośrednictwu możnaby nie mieć nic do zarzucenia, ale także pod warunkiem, gdy się ma to przekonanie, że ten, który pierwszy weksel reeskontował walutę wekslową rzeczywiście wypłacił że dłużnikowi policzył procent, który mu wypadnie zapłacić przy dalszem reeskontcie tego wekslu. Lecz często się dzieje, że w kasach oszczędności starają się o akredytowanie pośrednicy, którzy nie tylko, że waluty przedtem nie wypłacili, ale którzy dopiero uzyskawszy pieniądze z kasy, wypłacą dłużnikowi walutę z której naturalnie za pośrednictwo strąca sobie taką prowizję, że procent dla dłużnika dochodzi do 18, a nie rzadko i wyżej. Tego rodzaju eskont jest wprawdzie dla kas wygodny, ale nie nadaje się dla kas oszczędności i zarządy tychże więcej przysłużyłyby się uzdrowieniu stosunków kredytowych, gdyby postarały się same, bez współudziału tych pośredników o rozszenie koła klientów, szukających kredytu. Dobry zarząd nie powinien przyjąć wekslu na którym akceptanci sami dla siebie na żądany kredyt nie zastępują; wzmocnienie ich podpisu żyrem pośrednika, którego stosunki majątkowe są problematyczne, nie podnosi wartości wekslu, a niepotrzebnie podraża kredyt, który w kasie oszczędności powinien być tani.

Prawda, że obecnie obowiązujący statut bardzo w tym kierunku kasy krępuje, nie pozwalając udzielania t. zw. pożyczek wekslowych, lecz i na to znajdując się rada w tym samym statucie, a to przez założenie z funduszu rezerwowego kasy zaliczkowej, lub Towarzystwa kredytowego, któreby właśnie udzielały kredytu tym, którzy go szukają za pośrednictwem drogiej eskonterów.

Tego rodzaju kasy zaliczkowe istnieją dotąd zaledwie przy kilku kasach oszczędności w Galicyi a byłoby pożądanem, by ich było więcej. Lagodniejsza forma kredytu w takiej kasie zaliczkowej sprawdza jej wielu klientów, szukających drobnych pożyczek, małych przemysłowców, kupców, właścicieli mniejszych własności, — a co najważniejsza, że kredyt ten będzie o wiele tańszy niż wyrabiany przez pośredników. — Wiadomo, że takie kasy oszczędności, gdzie istnieją, rozwijają się bardzo pomyślnie i są prawdziwym dobrodziejstwem dla uboższej ludności.

W pożyczkach komunalnych w lombardzie efektów lub monet, mają kasy stosunkowo nieznaczna część ulokowaną, — natomiast w ostatnich czasach wzrosła znacznie lokacja w innych kasach oszczędności. Ostatnia ta lokacja mogłaby znacznie przyczynić się do rozwoju samych kas oszczędności zaprowadzając zbędne zapasy gotówki z kas mających jej nadmiar, do kas, chwilowo jej potrzebujących, gdyby nie okoliczność, że w statutach wielu kas galicyjskich nie przewidują tego rodzaju lokacyi.

Podobnie jak w latach poprzednich i w tym roku pośredniczył Związek w lokacyi pomiędzy kasami.

Lokacja części funduszu obrotowego kas oszczędności w efektach wykazuje wedle zamknięć za rok 1903. pokazała kwotę prawie 38. milionów koron. Ostatni rok z powodu wysokich kursów papie-

rów wartościowych i niższej ich rentowności nie bardzo sprzyjał lokacyi w efektach, przypuszczać jednak należy, że lokacya w tym dziale, jako dla kas nieopędna, jeśli się nie podniosła, to przynajmniej utrzymała się na tej samej wysokości z powodu nadmiernego gromadzenia się kapitałów wkładowych w wielu kasach oszczędności. Przypuszczenie to uprawdopodobnia ta okoliczność, że niektóre kasy, które dotąd nie miały efektów w swoim funduszu obrotowym, wskutek wskazówek Związku ulokowały część kapitału wkładowego w efektach Przeważna część efektów, w których kasy lokują gotówkę, składa się z renty a najwięcej z papierów krajowych; w tym więc kierunku działalność kas oszczędności uważać należy także za obywatelską.

O ile jednak pewien zapas efektów dla kas oszczędności jest konieczny, o tyle znowu należy bać się, by lokacya ta zwłaszcza w obec tendencyi do obniżenia stopy procentowej od wkładek, nie przybrała za wielkich rozmiarów, mogłoby to się bowiem w razie jakiegoś ogólnego popłochu, zmuszającego kasy do zrealizowania tej lokacyi, niekorzystnie odbić na kursach tych efektów a poprzednio także na kredycie krajowym.

Nakoniec jeszcze słów parę o zyskach i ich użyciu. Wedle zestawienia za rok 1903 zyski przez kasy osiągnięte wynosiły w r. 1903 kwotę: przeszło 950.000. Część tych zysków idzie w myśl statutów do funduszu rezerwowego, część zaś jest używaną na ogólne pożyteczne i dobroczynne cele powiatu lub gminy. W dzisiaj praktykowanym sposobie rozdziału czystych zysków u wielu kas naszych brak pewnego programu i pewnej przewodniej myśli. skutkiem czego część zysków przeznaczona na cele dobroczynne i ogólnie pożyteczne rozdrabnia się na zbyt małe kwoty by obdarowanym niemi instytucyom czy zakładom dobroczynnym lub humanitarnym mogły większą przynieść korzyść. W zamknięciach rachunków kas widzimy nierzadko subwencye po K. 20, 30 lub 50. Prawda, że dla towarzystw opartych o dobroczynność publiczną czasem i taka mała kwota może się przydać i stanowić rubrykę w budżecie, lecz o wiele byłoby rzeczą praktyczniejszą i racjonalniejszą, gdyby zamiast tych drobnych subwencyj, co roku część zysków, przeznaczonych na dary dobroczynne, odkładały na utworzenie jakiegoś znaczniejszego kapitału, któryby mógł być z czasem korzystniej użyty. W kraju naszym tyle jest jeszcze potrzeb, domagających się humanitarnego załatwienia że żadna kasa nie znajdzie się w kłopotcie co do celu przeznaczania tak zebranego funduszu a tym sposobem wyświadczyłaby większą przysługę i powiatowi czy gminie i tym najuboższym uczestnikom zakładu, niż rozdrabnianiem zysku na subwencyonowanie towarzystw, które może mają jak najlepsze cele i zamiary, ale które ostatecznie bez tej nieznacznej pomocy się obejdują. Podnieść należy, że niektóre kasy weszły już co do rozdziału zysku na drogę powyższemi uwagami wskazaną.

Również wskazanemby było, by Zarządy niektórych kas dokonując rozdziału czystych zysków, intensywniej niż dotąd, tworzyły względnie zasilały fundusze emerytalne dla swoich urzędników. Jest rzeczą jasną, że od personalu kas oszczędności w znacznej mierze zależy rozwój instytucyi i prawidłowy tok interesów. — Urzędnik, który będzie związany z instytucyą tem przekonaniem, że na wypadek starości lub niezdolności do pracy był jego, a na wypadek jego śmierci, był wdowy i dzieci będzie ustalony, będzie intensywniej pracował i w rozwoju instytucyi będzie widział także i swoją korzyść.

Przyczyna tego, że nie wszystkie kasy mają dotąd własne fundusze emerytalne, jest ta okoliczność, że statut wzorowy nie zezwala na użycie części czystego zysku na żadne inne cele, dopokąd fundusz rezerwowy nie dojdzie do wysokości 5% wkładek. — Czasami mogą minąć długie lata, nim fundusz rezerwowy dojdzie do tej wysokości, a przez ten czas urzędnicy pracują w kasie z niepewnością o jutro dla siebie i dla swej rodziny. W opracowanym przez Związek projekcie statutu tę niewłaściwość chcemy usunąć, — nim jednak statut nowy uzyska zatwierdzenie rządowe, wskazaniem byłoby, by kasy corocznie w kosztach administracyi preeliminowały pewną kwotę i z tej tworzyły fundusz zaopatrzenia dla urzędników, lub by po myśli reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 10 kwietnia 1882 L. 5544 postarały się o zabezpieczenie swych urzędników w jednym z większych zakładów ubezpieczeń i z kosztów administracyi opłacały część premii asekuracyjnej której drugą część opłacałby interesowany urzędnik. Wysokość kwoty ubezpieczonej musiałaby pozostawać w pewnym stosunku do płacy pobieranej przez urzędnika i do lat jego służby.

Co do funduszy rezerwowych, które obecnie w kasach galicyjskich przenoszą kwotę K 10.000.000 i ulokowane są przeważnie w papierach wartościowych możnaby zauważyć, że bardzo byłoby rzeczą pożądaną, by kasy, posiadające dostateczny fundusz, część jego przeznaczyły na budowę własnych gmachów. Pomieszczenie niektórych kas naszych pozostawia bardzo wiele do życzenia nie tylko już pod względem wygody, jakiej publiczność może wymagać, ale nawet wprost pod względem bezpieczeństwa czy to od ognia, czy przez włamanie — Gmach własny zwiąże instytucyę silniej i miejscem jej działania przyczyni się do upiększenia miasta, umożliwi trwalsze zabezpieczenie zawartości kas i ksiąg, — a w dodatku zapewni i urzędnikom wygodniejsze i higieniczniejsze urzędowanie, a publiczności wygody, jakich ma prawo domagać się od instytucyi, z którą wchodzi w stosunki.

Notatki.

Wydział centralny Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń urzędników prywatnych we Lwowie oświadczył gotowość lokowania części swych kapitałów w powiatowych i gminnych kasach oszczędności na 4½ i na 5% -we ksiągczki wkładowe tychże kas za pośrednictwem Związku galicyjskich Kas oszczędności.

Te zatem kasy, dla których lokacya taka byłaby pożądaną, zechcą zgłosić się do Związku, z podaniem wysokości kwoty, którą pragną uzyskać a także i ewentualnych dalszych warunków jak n. p. czasu trwania lokacyi, terminów wypowiedzeń etc.

Nowe kasy oszczędności. Rada gminna miasta Mikołajowa nad Dniestrem na posiedzeniu z dnia 2. czerwca b. r. uchwaliła założyć w tem mieście miejską Kasę oszczędności i wypracowała odnośny statut, który już w najbliższej przyszłości przedłożony będzie c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia.

Ruch wkładek w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc maj 1905.

	‰	Stan kapitału wkładkowego z dniem 30. kwietnia 1905		W ciągu miesiąca maja						Różnica		Stan kapitału wkładkowego z dniem 31. maja 1905.		
				Włożyło			wypłacono							
		K.	h.	stron	K.	h.	stron	K.	h.	K.	h.	K.	h.	
Bochnia . . . . . m.	4	2,874 932	27	179	96,542	41	171	49,250	99	+	47 281	42	2,912 213	69
Bochnia . . . . . p.	4,4 1/2	2,164,255	51	119	88,308	53	119	60,327	52	+	27,981	01	2,192,236	60
Bohorodeczany . . . . . p.	4 1/2	328,523	68	86	21,887	66	61	15,979	85	+	5,907	81	344,431	49
Brzeżany . . . . . p.	4 1/2	1,182,653	07	86	42,679	73	104	51,934	74	-	9 255	01	1,173,428	06
Buczacz . . . . . p.	3 1/5	1,093,086	70	108	126,496	56	98	59,013	99	+	67 472	57	1,160,559	27
Dobromil . . . . . m.	4 1/2	497,473	55	41	11,622	22	62	14,011	65	-	2,349	45	1,203,184	26
Dolina . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drohobycz . . . . . m.	4	1,823 499	47	146	141,318	80	105	50,783	47	+	90,530	33	1,914,027	80
Gorlice *) . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka *) . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jarosław . . . . . m.	4 1/2	1,951,088	06	216	82,478	12	239	89,793	54	-	7 315	42	1,943,772	64
Kałuż . . . . . p.	4 1/2	868,817	56	05	31,705	23	121	45,763	31	-	14,058	08	854 759	48
Kołomyja . . . . . m.	4	4,549 601	74	501	214,999	59	439	197,487	02	+	17,452	57	4,532,148	77
Kraków . . . . . m.	4	34,418 886	03	2707	1,034,955	74	2 338	1,159,579	25	-	91 623	51	34,351,262	52
Kraków . . . . . p.	4	18,047,767	46	?	874,322	94	?	735,024	85	+	136,298	09	18,154,065	55
Lwów . . . . . gal.	3-6	77,873 323	98	8 927	3,417,057	84	9818	3,376,549	23	+	41,508	61	77,913,832	59
Mielec *) . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mysłenice *) . . . . . p.	4 4 1/2	—	—	—	—	—	?	—	—	—	—	—	—	—
Nowy Sącz . . . . . m.	4	4,269,233	72	445	163,866	30	411	197,035	28	-	28 718	98	4,240,514	74
Nowy Targ *) . . . . . p.	4 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podgórze . . . . . m.	4	2,989 780	41	295	152,009	62	226	99,659	96	-	5 2349	66	3,012,139	07
Przemysł . . . . . m.	4	7,390,659	94	479	219,326	26	542	188 820	15	+	30,506	11	7,421,196	05
Rzeszów . . . . . m.	4	3,561,672	82	224	120,031	19	224	115,302	24	+	3,728	95	3,565,401	77
Sambor . . . . . m.	4	5,371 743	07	334	233,594	81	414	211,437	92	+	32,156	89	5,401,899	96
Sanok . . . . . p.	4 1/2	395,177	32	70	69,219	69	25	6,074	39	+	68,145	30	458,322	62
Sniatyn *) . . . . . m.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sniatyn *) . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sokal . . . . . m.	4 1/2	853,899	93	108	59,511	58	84	31,877	37	+	25,344	21	834,534	11
Stryj . . . . . m.	4	2,149 618	31	211	103,623	59	217	113,420	16	-	4,796	66	2,144 821	65
Tarnobrzeg . . . . . p.	4 1/2, 5	900,089	40	71	81,363	45	53	51,082	36	+	30 231	09	930 379	49
Tarnopol . . . . . m.	3 3/4	6,868,787	95	983	453,500	95	951	342,181	25	+	111,319	59	6,980,107	54
Trembowla . . . . . p.	4 1/2	841 578	18	153	43 219	20	70	25 463	22	+	17,750	93	859,329	16
Wadowice . . . . . p.	4	4,301,739	27	260	161,749	06	260	186,545	61	-	24,796	45	4,276,992	82
Wieliczka . . . . . p.	4 1/2, 5	2,917,546	17	190	117,076	55	180	87,759	40	+	29,317	15	2,946,863	32
Zaleszczyki . . . . . p.	4 1/2, 5	508,285	88	53	40,457	72	67	22,432	92	+	13,024	80	526 311	68

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy

L 666.

Obwieszczenie.

Powiatowa Kasa oszczędności w Dolinie podaje niniejszem do powszechnej wiadomości w myśl §. 11. statutu, że z dniem 1 lipca 1905 obniża stopę procentową od wkładek oszczędności z 4 1/2 ‰ na 4 ‰, równocześnie zaś obniża stopę procentową od pożyczek hipotecznych z 6 ‰ na 5 1/2 ‰, od eskontu weksli z 7 ‰ na 6 ‰, a wreszcie od pożyczek komunalnych z 7 ‰ na 6 ‰.

Wkładającym przysługuje wobec tego prawo odebrać swe wkładki na 4 1/2 ‰ złożone do końca czerwca 1905.

Z Wydziału powiatowej Kasy oszczędności.

W Dolinie dnia 20. maja 1905.

Jan Kanty Krupiński. Dr. Stanisław Kotłowski.

Staraniem Związku galicyjskich kas oszczędności we Lwowie wydany został:
„Zbiór norm i przepisów prawnych odnoszących się do kas oszczędności. — Lwów 1904.”
 Cena za egzemplarz wynosi K. 2.—, z przesyłką pocztową poleconą K. 2-35.
 Wysłkę zamówionych egzemplarzy uskutecznia Biuro Związku gal. kas oszczędności.

Wiedeński Bank Związkowy FILIA WE LWOWIE.

Kapitał akcyjny: K. 80,000,000. Fundusze rezerwowe: K. 23,027,428-13.	Lwów we własnym gmachu przy ul. Jagiellońskiej 1. 3. Telefon nr. 57. Dyrekcya Telefon nr. 358. Kantor wymiany.	Zakład centralny Wiedeń FILIE: Aussig u. Z. Berno, Budapest, Czernowce, Grac, Proselajów, Neustadt i St. Pölten. 12 kantorów wymiany i kas depozytów we Wiedniu.
--	---	--

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 3-6 ‰ książeczki wkładkowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Postatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wyl. sownia. Rowi tuje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umiarkowane doświadczeniem i rozgałęzionymi st. sunkami w całym świecie kupieckim.

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania
poleca wyrobu krajowego

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc
Wykonuje księgi i druki dla kas oszczędności podług podanych wzorów, papiery listowe
i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczętki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny niższe! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

DOM BANKOWY

Kantor wymiany

SOKAL & LILJEN

kupuje i sprzedaje wszelkie papiery wartościowe
i waluty zagraniczne po możliwie najszerszym kursach,
uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie
zlecenia giełdowe zarówno na giełdzie wiedeńskiej
jak i na giełdach zagranicznych, wypłaca wszelkie
krony możliwie bez potrącenia jakiegokolwiek
provizji inkasowej.

Nakładem Związku gal. Kas oszczędności
wyszła rozprawa

Dra Zygmunta Gargasa

Loterya a oszczędność.

Lwów, 1905. str. 68.

Cena za egzemplarz 1 korona.

Do nabycia we wszystkich księgarniach

Bilety wizytowe litografowane

Zaproszenia ślubne i balowe.

ETYKIETY na flaszki, pudełka, puszki itp. jednokolorowe lub barwne.

PAPIERY WARTOŚCIOWE, KSIĄŻECZKI KASY OSZCZĘDNOŚCI I UDZIAŁOWE.

KARTY ADRESOWE, NAGŁÓWKI NA LISTY I FAKTURY KUPIECKIE artystycznie wykonane. DYPLOMY, OBRAZY, PLANY, MAPY, NUTY, OGŁOSZENIA
PLAKATY, TUTKI CYGARETOWE, CENNIKI, AUTOGRAFIE i wszelkie roboty
w zakres litograficzno artystyczny wchodzące wykonuje wzorowo i na czas
oznaczony.

Od roku 1773 istniejąca

DRUKARNIA

wykonuje wszelkie roboty drukarskie od najdrobniejszych, jako to: koperty, listy kupieckie,
memoranda, ogłoszenia, druki gospodarskie itp. do najwykwintniejszych tabel, ilustracje,
dzieła i broszury. **DRUKI I TABELY DLA KAS OSZCZĘDNOŚCI I BANKÓW.**

Z poważaniem

Filler i Spółka

Lwów, ulica Łyczakowska liczbą 3.

BILANSE

Galicyjskich kas oszczędności

za rok 1904.

40. **Wieliczka.** Powiatowa kasa oszczędności.

Stan bierny:		Stan czynny:	
Wkłádki	K. 2,666.434.26	Gotówka	K. 97.229.21
Depozyta obce	" 5.189.51	Pożyczki hipoteczne	" 1,447.180.93
Reeskont weksli	" 51.168.50	Weksle	" 142.647.61
Odsetki na r. 1904	" 9.385.56	Zastawy	" 8.530.56
Kasa pożyczkowa	" 6.959.62	Koszta prawne	" 1.899.79
Kaucye	" 4.297.91	Dobra i realności nabyte	" 118.519.13
Należytości stemplowe i inne	" 26.01	Odsetki zaległe	" 23.726.39
Czysty zysk za rok 1903	" 77.70	" od reeskontu naprzód zapł.	" 245.81
		Wadya	" 415.—
		Rachunek Rady powiatowej	" 27.400.—
		" Zakładu zast.	" 2.576.70
		" poczt. kasy oszcz.	" 200.—
		Inwentarz	" 1.668.22
		Kaucye	" 4.297.91
		Straty obrotowe za r. 1899 1901	" 143.684.50
		Sprawy w likwidacyi	" 718.943.81
	K. 2,743.539.07		K. 2,743.539.07

41. **Zaleszczyki.** Powiatowa kasa oszczędności.

Stan bierny:		Stan czynny:	
Wkłádki	K. 433.861.24	Gotówka	K. 17.148.54
Rachunki różnych osób	" 882.01	Pożyczki hipoteczne	" 275.742.63
Odsetki pobrane w r. 1904	" 3.883.04	" gminne	" 3.997.32
Zaliczki	" 300.—	Zastawy	" 13.798.60
Rachunek bieżący fund. rezerwowego	" 71.07	Weksle	" 93.672.59
Czysty zysk	" 2.662.88	Bank krajowy	" 31.225.12
		Zaliczki	" 1.820.—
		Odsetki zaległe	" 3.472.02
		Koszta prawne	" 505.33
		Druki	" 277.89
	K. 441.660.24		K. 441.660.24

42. **Zywiec.** Miejska kasa oszczędności.

Stan bierny:		Stan czynny:	
Wkłádki	K. 1,515.459.77	Gotówka	K. 34.652.26
Procenta pobrane na r. 1904	" 12.241.85	Weksle	" 384.051.—
Kaucye	" 3.038.16	Pożyczki hipoteczne	" 1,005.003.20
Rachunek gminy za koszta założenia	" 12.522.89	Lokacje	" 4 980 75
Nadwyżka kursowa	" 382.40	Własne efekta	" 57.997.50
Czysty zysk	" 22.311.59	Zaliczki	" 30.—
		Procenta zaległe i kupony	" 24.140.54
		Koszta prawne	" 683.80
		Kaucye	" 3.038.16
		Inwentarz	" 1.379.15
	K. 1,565.956.66		K. 1,565.956.66